

LOKAAL JEUGDBELEID 2014-2017

Afdeling Samenleving
April 2014

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1. Inleiding	6
2. Beleidskaders	7
2.1. Evaluatie Jeugdbeleid 2008-2012	7
2.2. Startnotitie Jeugdbeleid 2013-2016.....	8
2.3. Verwante beleidsterreinen.....	8
3. Procesbeschrijving	12
3.1. Betrekken en informeren van jongeren	12
3.2. Betrekken en informeren van partners	12
4. Ontwikkelingsrichtingen 2014-2017	13
4.1. Positief opvoeden in de pedagogische civil society ('Mienskip').....	13
4.2. Preventieve functie lokaal jeugdbeleid	16
4.3. Jeugdbeleid van onderop ontwikkelen en inrichten	18
5. Cijfers jeugd Ooststellingwerf	21
5.1. Cijfers bevolkingsopbouw.....	21
5.2. Cijfers (jeugd)zorg	21
6. Thema's 2014-2017.....	22
6.1. Opvoeden en opgroeien.....	22
6.2. Participatie.....	23
7. Voorbereiding activiteitenkalender	24
8. Financiën	25
Bijlage I - Literatuur en beleidsnotities.....	27
Bijlage II - Overzicht ambities Jeugd.....	29
Bijlage III - Conclusies chats en quests	32

Samenvatting

Bij het tot stand komen van het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 heeft het uitgangspunt 'aansluiten bij wat er al is, behouden wat goed is en vernieuwen wat beter kan' een belangrijke rol gespeeld. Zo is er rekening gehouden met de evaluatie van het Jeugdbeleid 2008-2012, de startnotitie van het Jeugdbeleid 2013-2016, maar ook met de ambities en activiteiten in de aan jeugd verwante beleidsterreinen.

Op basis van deze beleidskaders is een drietal ontwikkelingsrichtingen benoemd. De eerste is het bouwen aan een zogenaamde pedagogische 'civil society'. In zo'n pedagogische civil society is er een gezamenlijke bereidheid en gedeelde verantwoordelijkheid om bij te dragen aan het gezond en veilig opgroeien van kinderen. Informele steun, informele sociale controle en intergenerationeel contact maken onderdeel uit van een goed functionerende pedagogische civil society (in Friesland ook wel 'Mienskip' genoemd).

De tweede ontwikkelingsrichting is het versterken van de preventieve functie van het lokaal jeugdbeleid in relatie tot de (gespecialiseerde) jeugdzorg. In het nieuwe jeugdzorgstelsel is een specifieke rol weggelegd voor zowel de pedagogische gemeenschap als de algemene jeugdvoorzieningen. Beide dragen bij aan preventie. In het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 staat beschreven hoe.

De derde ontwikkelingsrichting is het van onderop ontwikkelen en inrichten van het jeugdbeleid. Hierbij gaat het zowel om het meepraten als het meedoen van jongeren, maar ook over de bijdrage die burgers, ouders, professionals en vrijwilligers aan de pedagogische civil society kunnen leveren. Het mes snijdt hier aan twee kanten, want jongeren leveren door mee te praten en mee te doen ook een bijdrage aan de ontwikkeling van de pedagogische civil society.

Nauw verwant aan deze drie ontwikkelingsrichtingen is de aandacht voor 'positief jeugdbeleid'. Positief jeugdbeleid gaat ervan uit dat elk kind en iedere jongere talenten heeft en mee telt. Ook betekent het dat kinderen en jongeren leren om verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en hun omgeving. In de gemeente Ooststellingwerf zijn hier al mooie voorbeelden van. Een aantal hiervan komt in het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 aan de orde, omdat er aandacht moet zijn voor de positieve geluiden vanuit de samenleving, maar ook omdat dit past in de ontwikkeling dat de samenleving zelf steeds meer verantwoordelijkheid krijgt in het oplossen van maatschappelijke problemen.

Met de beleidskaders en ontwikkelingsrichtingen in het achterhoofd zijn twee (overkoepelende) ambities benoemd. Deze zijn gekoppeld aan twee maatschappelijke effecten die nagestreefd worden. Ook is er aangegeven welke richtlijnen en kaders de gemeente Ooststellingwerf bij de realisatie van die maatschappelijke effecten belangrijk vindt.

Het eerste maatschappelijk effect is dat 'meer ouders de kansen in de eigen omgeving voor ondersteuning bij het opvoeden en opgroeien van hun kinderen benutten'. Het tweede maatschappelijke effect is dat 'meer jongeren zich betrokken voelen en actief bijdragen aan de samenleving'. Samen met jongeren, ouders, professionals en vrijwilligers gaat de gemeente Ooststellingwerf deze maatschappelijke effecten proberen te realiseren. Hier wordt in jaarlijkse activiteitenkalenders uitvoering aan gegeven.

1. Inleiding

Het sociaal domein, en daarbinnen het terrein van de jeugd, is sterk in beweging. Met de decentralisatie van de jeugdzorg krijgen gemeenten er veel nieuwe taken bij per 1 januari 2015. Dat het niet alleen gaat om het overnemen van deze nieuwe taken, maar gepaard moet gaan met een flinke vernieuwingsslag in denken en doen, is duidelijk. Dit is een flinke uitdaging en de verwachting is dat het terrein van de jeugd ook in de periode na 1 januari 2015 sterk in beweging zal blijven.

Zorg en ondersteuning voor de jeugd regelen en faciliteren is voor gemeenten echter geen compleet nieuwe taak. De gemeente Ooststellingwerf had altijd al taken als het gaat om afstemming tussen algemene jeugdvoorzieningen onderling (het Centrum voor Jeugd en Gezin), de regierol van de gemeente daarin, het formuleren van een visie op het jeugdbeleid en het mogelijk maken van participatie van jongeren en betrokkenen. Daarnaast is er binnen het onderwijs-, arbeidsmarkt-, gezondheids-, veiligheids-, sport- en cultuurbeleid al veel voor de jeugd gedaan.

Het lokale jeugdbeleid, waarin de bestaande taken van de gemeente op het gebied van jeugd aan de orde komen, is bij uitstek een beleidsveld waarin een integrale aanpak vereist is. Dit maakt samenwerking met onze ketenpartners noodzakelijk. De gemeente heeft hierin een sleutelrol. De manier waarop jongeren kunnen en mogen opgroeien in onze samenleving, en de rol die wij als gemeente, onze ketenpartners en opvoeders hierin hebben, is enorm van belang. In het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 is veilig en gezond opgroeien één van de belangrijkste thema's.

Daarnaast gebeuren er al heel veel goede dingen in Ooststellingwerf. Zoals groepen jongeren die zelf initiatieven ontplooiën, waarbij er aandacht wordt besteed aan alle inwoners van het dorp. Oog hebben voor deze positieve geluiden vanuit de samenleving en het belang van jongerenparticipatie wordt ook wel 'positief jeugdbeleid' genoemd. Positief jeugdbeleid, dat inhoudt dat jongeren de kans krijgen om hun talenten te benutten en zo een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving, is het andere belangrijke thema in het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017.

De gemeente Ooststellingwerf wil aansluiten bij wat er al is, behouden wat goed is en vernieuwen wat nodig is. Het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 speelt daarom in op die onderdelen waar nog niet of te weinig beleid op is geformuleerd. Dit is in overeenstemming met de aanbevelingen uit de evaluatie van het Jeugdbeleid 2008-2012, waarin het belang van prioriteiten stellen naar voren kwam.

Het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 schetst kortom het jeugdbeleid op hoofdlijnen. Er wordt ingegaan op de vraag *wat* we in Ooststellingwerf willen bereiken (maatschappelijke effecten). De manier waarop we deze maatschappelijke effecten gaan realiseren, komt in de jaarlijkse activiteitenkalenders aan de orde.

2. Beleidskaders

In het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 wordt rekening gehouden met de reeds geschetste beleidskaders in de gemeente Ooststellingwerf. De eerste en tweede paragraaf bieden zicht op de aanknopingspunten die uit de evaluatie van het Jeugdbeleid 2008-2012 en de startnotitie van het Jeugdbeleid 2013-2016 opgemaakt kunnen worden. Hierop zal in het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 voortgeborduurd worden.

De derde paragraaf van dit hoofdstuk gaat over de aan jeugd verwante beleidsterreinen: het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), jeugdzorg, de Lokaal Educatieve Agenda (LEA), onderwijs, arbeidsmarkt en inkomensondersteuning, gezondheid, veiligheid en criminaliteit, drugs en alcohol, sport en kunst en cultuur. In de uitwerking van de ambities van het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 zullen deze verwante beleidsterreinen in het algemeen niet terugkomen. Het nieuwe jeugdbeleid speelt alleen in op die onderdelen waar nog geen of onvoldoende beleidsuitgangspunten zijn vastgesteld. In Bijlage II is een overzicht opgenomen van ambities uit de aan jeugd verwante beleidsterreinen.

2.1. Evaluatie Jeugdbeleid 2008-2012

Het Jeugdbeleid 2008-2012 van de gemeente Ooststellingwerf is uitvoerig geëvalueerd. Dit heeft een aantal aanbevelingen opgeleverd. Hiermee wordt in het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 rekening gehouden. De aanbevelingen waren als volgt.

Doelen beschrijven (SMART)

Bij het toekomstig te ontwikkelen jeugdbeleid de doelstellingen zoveel mogelijk SMART formuleren. Zoek hierbij ook aansluiting bij andere beleidsterreinen. Gebruik daarvoor de WMO Uitvoeringsnota 'Samen erop af!' 2012-2016 als uitgangspunt. Voorkom dat er sprake is van dubbelingen of tegenstrijdigheden in verschillende beleidsnota's.

Prioritering

Aangeven wat de prioriteiten zijn. Uiteraard zijn alle onderwerpen binnen het jeugdbeleid belangrijk. Echter, we kunnen als gemeente niet alles doen. Beter enkele dingen goed uitvoeren, dan alles half. Kwaliteit leveren is ook belangrijk. Zolang er duidelijk gecommuniceerd wordt over de keuzes die zijn gemaakt, kan ook verantwoord worden waarom. 'Als er voor A gekozen wordt, dan betekent dit voor B?'

Preventie

Om verwarring en onduidelijkheid te voorkomen, is het van belang dat duidelijk wordt aangegeven wat er wordt bedoeld met de term preventie. Gelet op de ontwikkelingen die voor de deur staan (transitie Jeugdzorg) is het belangrijk om in te zetten op preventieve taken. Door vroegtijdig in te grijpen en hulp te bieden kan geïndiceerde (en duurdere) zorg voorkomen worden. Een goede begeleiding van het totale gezin is hierin zeer belangrijk.

Trends en ontwikkelingen

Het nieuwe jeugdbeleid van onderop ontwikkelen. Zorg ervoor dat je weet wat er speelt bij de jongeren en ga met alle partijen in gesprek. Waar liggen de belangrijke thema's en waar hebben de Ooststellingwerfse jeugd en hun opvoeders behoefte aan? Dit moet het uitgangspunt zijn bij de ontwikkeling van het nieuwe jeugdbeleid.

2.2. Startnotitie Jeugdbeleid 2013-2016

Ook in de startnotitie Jeugdbeleid 2013-2016 is een aantal algemene aanbevelingen gedaan van onderwerpen die in het nieuwe lokale jeugdbeleid aan de orde zouden moeten komen. De belangrijke aandachtsgebieden waren:

Veiligheid

- Pesten
- Alcohol en drugs
- Rol van social media

Opvoeden

- Ook aandacht voor de groep 18-23 jaar
- Ouders zijn verantwoordelijk
- Tijdig ingrijpen indien noodzakelijk

Proces

- Van onderop inrichten
- Transformatie jeugdzorg
- Positief beleid

2.3. Verwante beleidsterreinen

De aan het lokale jeugdbeleid verwante beleidsterreinen zijn het Centrum voor Jeugd en Gezin, de jeugdzorg, de Lokaal Educatieve Agenda, onderwijs, arbeidsmarkt en inkomensondersteuning, gezondheid, veiligheid en criminaliteit, drugs en alcohol, sport en kunst en cultuur. Per beleidsterrein wordt in hoofdlijnen beschreven wat de gemeente Ooststellingwerf voor jongeren doet. Voor een overzicht van de ambities in de aan de jeugd verwante beleidsterreinen, zie Bijlage II.

Centrum voor Jeugd en Gezin

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is verantwoordelijk voor de volgende taken:

- informatie en advies
- signalering
- toeleiding naar zorg
- lichte pedagogische hulp
- coördinatie van zorg.

Binnen het CJG zijn de volgende partijen actief:

- de gemeente Ooststellingwerf
- RMC/Leerplicht
- GGD Fryslan, afdeling jeugdgezondheidszorg
- Schoolmaatschappelijk/Algemeen Maatschappelijk werk
- MEE Friesland
- Bureau Jeugdzorg Friesland
- Stichting Scala
- Stellingwerf College
- CSG Liudger (locatie Waskemeer)
- Stichting de Tjongerwerven
- Stichting Comperio
- Politie/wijkagent

Gezinscoaches

Tevens zijn er in Ooststellingwerf *gezinscoaches* actief bij gezinnen die (tijdelijk) extra ondersteuning nodig hebben. Het gaat hierbij om huishoudens met (gezins-)problemen die niet in aanmerking komen voor (zwaardere) hulp vanuit Bureau Jeugdzorg of Jeugdhulp Fryslân. Of in een bepaalde periode nog niet kunnen beschikken over hulp van jeugdzorg. De gezinscoach leert ouders weer regie te krijgen over zichzelf en het gezin. De gezinscoach stimuleert gezinnen problemen zelf op te lossen. Dit heeft natuurlijk ook in preventieve zin meerwaarde.

Preventielessen

Tot slot worden er, ook om preventie te bevorderen, op de middelbare scholen van de gemeente Ooststellingwerf *preventielessen* gegeven. Deze lessen hebben tot doel jongeren bewust te maken van hun gedrag, het versterken van hun weerbaarheid en het nemen van verantwoordelijkheid.

Jeugdzorg

Ter voorbereiding op de decentralisatie van de jeugdzorg hebben de 27 Friese gemeenten samen een missie en visie op de jeugdzorg ontwikkeld. Deze is vastgelegd in het document 'Zorg voor jeugd Fryslân: Op kompas invoegen en aansluiten'. De Friese gemeenten hebben vervolgens, samen met de provincie en het Zorgkantoor De Friesland, het regionaal transitiearrangement (RTA) Fryslân opgesteld. Hierin zijn afspraken gemaakt over continuïteit van zorg, het realiseren van de benodigde infrastructuur en het beperken van frictiekosten. De inhoudelijke uitwerking van het RTA vindt plaats in het omvormingsplan. In december 2013 is het concept raamwerk voor het Omvormingsplan Transitie jeugdzorg Fryslân opgesteld. Hierin staan de bestuurlijke, inhoudelijke, juridische en financiële kaders. Begin februari 2014 is het Plan van Aanpak Omvormingsplan bestuurlijk vastgesteld.

Lokale Educatieve Agenda

De Lokale Educatieve Agenda (LEA) is bedoeld om samenhang aan te brengen in het najagen van de ambitie dat jongeren het onderwijs met een startkwalificatie verlaten. Aan elk (jong) kind in de gemeente wordt de mogelijkheid geboden om de eigen talenten optimaal te kunnen ontwikkelen. Daarvoor worden door de professionele samenwerkende partijen (de regiegroep LEA) activiteiten op het gebied van zorg, opvang en educatie ontwikkeld. Gelet op de goede resultaten van huidige inspanningen wordt daarbij voortgebouwd op de verworven kennis en vaardigheden en is er grote aandacht voor het borgen van de verworven kwaliteit en behoud van continuïteit. Onlangs is door de regiegroep besloten dat de J van Jeugd wordt toegevoegd aan de LEA (LEJA).

De leerplichtambtenaar van de gemeente zorgt voor een goed contact met de scholen en dat jongeren naar school gaan en niet thuis komen te zitten. Binnen de scholen en ook door de leerplichtambtenaar van de gemeente Ooststellingwerf wordt aandacht besteed aan het pesten. De scholen hebben een pestprotocol en maken gebruik van de methode Leefstijl en/of de SOEMO-kaart.

Onderwijs

In het visiedocument 'de scholen van (over)morgen' is de toekomstvisie van de gemeente Ooststellingwerf op het basisonderwijs vastgelegd. De notitie is gestoeld op drie begrippen: kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs. In de nota komen ook de ontwikkelingen met betrekking tot de Brede School en het Integraal Kindcentrum aan de orde.

Arbeidsmarkt en inkomensondersteuning

In het marktwerkingsplan Ooststellingwerf 2014-2015 is er aandacht voor de arbeidsmarktpositie van jongeren. Voor jongeren geldt dat opleiding boven uitkering gaat. Dit betekent dat jongeren pas een uitkering krijgen wanneer zij niet meer een opleiding (met studiefinanciering) kunnen volgen. En er is een jongerenvoucher geïntroduceerd. Met deze voucher die de jongere meeneemt naar het uitzendbureau, krijgt het uitzendbureau van de gemeente € 1,- subsidie voor elk door de jongere gewerkt uur. Met deze voucher wordt beoogd de inzet van jongeren als flexibele arbeidskrachten, als opstap voor duurzaam werk, te bevorderen.

Tevens is in november 2013 het nieuwe actieplan Jeugdwerkloosheid 2013-2014 van start gegaan. Het is de bedoeling om tijdens de looptijd van dit plan provinciaal 210 jongeren met (leer)werk aan de slag te krijgen, 200 scholingstrajecten te organiseren en 75 jongeren aan een stageplaats te helpen.

Binnen het minimabeleid van de gemeente Ooststellingwerf is aandacht voor armoedeproblematiek binnen gezinnen. Zo is er budget voor schoolgaande kinderen zodat die actief mee kunnen (blijven) doen in onze maatschappij. Ten slotte wordt er in het kader van preventieve schuldhulpverlening aan jongeren voorlichting gegeven op scholen (de 'Klasse!Kas'). In deze lessen wordt aandacht besteed aan hoe jongeren met geld om horen te gaan.

Gezondheid

In het gemeentelijk Gezondheidsbeleid 2013-2016 van Ooststellingwerf wordt op twee manieren ingezet op jongeren. Ten eerste is het doel om het alcoholgebruik van jongeren van 13-18 jaar terug te dringen, het relatief lage aantal jonge rokers op zijn minst in stand te houden en de frequentie van het soft- en harddruggebruik terug te dringen. Ten tweede is het streven om het overgewicht bij jongeren tot 19 jaar op zijn minst op het huidige niveau te laten blijven. Het gemiddelde in Ooststellingwerf is namelijk lager dan het Friese gemiddelde.

Veiligheid en criminaliteit

In het Integraal Veiligheidsbeleid 2013-2016 van de gemeente Ooststellingwerf zijn twee beleidsuitgangspunten op het gebied van jeugd geformuleerd. De eerste is het verminderen van overlastgevend gedrag van jeugd(groepen) en individuele probleemjongeren. De tweede is het faciliteren van een woon- en leefomgeving waarin jongeren bewust zijn van mogelijke consequenties en effecten van alcohol- en druggebruik zodat er niet of nauwelijks overlast is.

Drugs en alcohol

In het Fries Programma Jeugd, Alcohol en Drugs 2014-2017 waar de gemeente Ooststellingwerf bij is aangesloten, is een aantal pijlers en activiteiten benoemd om het alcohol- en druggebruik onder jongeren tot 18 tegen te gaan en om verantwoord alcoholgebruik van jongeren van 18 tot 24 jaar te stimuleren. Via de pijler *beleid* wordt er in de programmaperiode twee keer een nalevingsonderzoek uitgevoerd en wordt afstemming gezocht met andere provinciale partners (bijvoorbeeld op het gebied van alcohol- en genotmiddelen vrije schoolfeesten). Via de pijler *handhaving* wordt met name gezocht naar effectieve preventieboodschappen. Communicatie rondom handhaving zorgt ervoor dat er een grotere pakkansbeleving is dan de objectieve pakkans. Via de pijler *bewustwording* is het doel het gesprek met ouders aan te gaan. Het is gebleken dat zij een zeer belangrijke rol spelen bij

het alcoholgebruik van hun kinderen. Daarnaast wordt het gesprek aan gegaan met alcoholverstrekkers en wordt voorlichting gegeven aan jongeren op dit gebied.

Sport

Binnen het sportbeleid van de gemeente Ooststellingwerf wordt op drie manieren met jongeren rekening gehouden: 1. Het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB), uitgevoerd door Sport Fryslan, 2. het inzetten van Buurtsportcoaches via Scala Welzijn en 3. het mogelijk maken van maatschappelijke stages in de sport.

Het NASB kent vier activiteiten:

1. *Lekker Fit Fryslân*. Een lesprogramma over gezonde voeding, voldoende beweging en kennismakingsprogramma met lokale sportverenigingen.
2. *CampagneDubbel30*. Een campagne gericht op het organiseren van beweevenementen op de middelbare scholen.
3. *Verenigingsadvisering*. Sportverenigingen krijgen vanuit Sport Fryslân de kans om deel te nemen aan informatieavonden of het mede-ontwikkelen van onder andere beleidsplannen.
4. *Lokaal Actief*. Deze interventie is bedoeld om lokale organisaties samen te brengen en zo betere afstemming te bereiken over activiteiten en projecten op het gebied van sport en bewegen.

Buurtsportcoaches

Vanuit de regeling Sport en bewegen in de buurt/Brede impuls combinatiefunctionaris zijn t/m 2016 vier buurtsportcoaches aangesteld. Twee buurtsportcoaches zijn met name bezig met sport- en beweegactiviteiten op (basis)scholen en ook met tussentijdse- en naschoolse activiteiten. De andere twee buurtsportcoaches zijn bezig met sport- en beweegactiviteiten op wijk-en buurtniveau.

Maatschappelijke stages

Veel jongeren van het voortgezet onderwijs in onze gemeente verrichten hun maatschappelijke stage bij de sportvereniging waar zij vaak zelf ook actief lid van zijn. Veelal worden er door deze jongeren vrijwillige werkzaamheden verricht voor hun club zoals training en begeleiding van jongere jeugdleden van hun vereniging.

Kunst en cultuur

Binnen het Kunst- en cultuurbeleid 2013-2016 van de gemeente Ooststellingwerf wordt ook aandacht besteed aan jongeren. Er is speciale aandacht voor jongeren van 0 tot 23 jaar met als doel deze doelgroep kennis te laten maken met kunst en cultuur en zich daarin te ontplooiën. Daarnaast worden culturele initiatieven van jongeren gestimuleerd. Dit gebeurt via het bevorderen van cultuurparticipatie, cultuureducatie, het organiseren van laagdrempelige toegang tot informatie door de bibliotheken en Scala Welzijn en het stimuleren van cultuurbehoud binnen de gemeente. Via Kunst en Coö wordt kunstbeoefening voor een gereduceerd tarief aan jongeren aangeboden.

De aanbevelingen uit de evaluatie van het Jeugdbeleid 2008-2012 en die uit de startnotitie van het Jeugdbeleid 2013-2016, de aan de jeugd verwante beleidsterreinen en de ambities die daarin worden nagestreefd, vormen de beleidskaders waarmee in het Lokale Jeugdbeleid 2014-2017 nadrukkelijk rekening wordt gehouden.

3. Procesbeschrijving

In dit hoofdstuk wordt kort beschreven hoe het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 tot stand is gekomen. Zo is direct met jongeren gecommuniceerd om te horen wat hun mening over bepaalde zaken is en wat ze in het lokale jeugdbeleid terug zouden willen zien. Daarnaast is met onze ketenpartners gesproken over de richting die de gemeente Ooststellingwerf wil kiezen en hoe daaraan gezamenlijk invulling gegeven kan worden.

3.1. Betrekken en informeren van jongeren

Bij de totstandkoming van het Lokale Jeugdbeleid 2014-2017 zijn op de volgende manieren jongeren betrokken en geïnformeerd:

- Chats en quests met jongeren (voor de algemene conclusies: zie Bijlage III)
- Filmpje over de terugkoppeling van de resultaten van de chats en quests (zie link: <http://www.youtube.com/watch?v=jBFYYDGzP3I>)

Via de chats, quests en het filmpje zijn in de periode van september 2013 t/m maart 2014 per onderwerp ongeveer 100 jongeren bereikt. Verder hebben er gesprekken plaatsgevonden met leden van de jeugdraad en de oudejaarsploegen.

3.2. Betrekken en informeren van partners

De gesprekken met de partners van het CJG, de LEA en diverse verenigingen hebben geholpen om de beschreven ontwikkelingsrichtingen toe te spitsen op de lokale situatie in de gemeente Ooststellingwerf. Ook heeft het gezorgd voor een basis om de vertaling van beleid naar uitvoering te maken.

4. Ontwikkelingsrichtingen 2014-2017

De gemeente Ooststellingwerf sluit aan bij wat er al is, behoudt dat wat goed is en vernieuwt dat wat beter kan. Dat wat er al is en dat wat we willen behouden, is in hoofdstuk 2 aan de orde gekomen. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gemaakt van de trends en ontwikkelingen in de jaren 2014-2017 en de uitgangspunten die de gemeente Ooststellingwerf daaruit afleidt. Die bieden vervolgens weer ruimte om nieuw beleid op te ontwikkelen. De uitgangspunten worden telkens toegelicht met een aantal voorbeelden.

De belangrijkste ontwikkeling, zoals in de inleiding al kort aangestipt, is die van de transformatie van het sociaal domein en meer specifiek die van de jeugdzorg. Voor gemeenten is het een grote uitdaging om deze taak met (fors) minder financiële middelen uit te voeren. Dit heeft gevolgen voor de focus binnen het lokale jeugdbeleid. In dit hoofdstuk komen de drie overkoepelende uitgangspunten aan de orde, die de komende jaren de visie op het lokale jeugdbeleid van de gemeente Ooststellingwerf weerspiegelen. Deze uitgangspunten zijn:

1. Het bouwen aan een pedagogische civil society ('Mianskip'). In een pedagogische civil society zijn ouders, jongeren en buurtbewoners, maar ook familieleden, leraren en sportcoaches op zo'n manier onderling betrokken dat het bevorderend is voor het opvoeden en opgroeien van kinderen en jeugdigen (zie paragraaf 4.1.).
2. De decentralisatie en daarmee de stelselwijziging van de jeugdzorg en de rol die het lokale jeugdbeleid hierin vervult. Het lokale jeugdbeleid is een belangrijk fundament onder de beoogde transitie en transformatie. Goed lokaal jeugdbeleid is een voorwaarde voor versterking van de professionele zorg voor de jeugd (zie paragraaf 4.2.).
3. Het jeugdbeleid van onderop ontwikkelen en inrichten. Dat wat over jongeren gaat, moet ook met jongeren besproken worden. Daarbij hebben we ook aandacht voor de bestaande initiatieven van jongeren en het belang van jongerenparticipatie (zie paragraaf 4.3.).

4.1. Positief opvoeden in de pedagogische civil society ('Mianskip')

Het eerste uitgangspunt is die van positief opvoeden en het ontwikkelen of bevorderen van een zogenaamde pedagogische 'civil society'.¹ Een pedagogische gemeenschap wordt gevormd door ouders, jongeren en buurtbewoners, maar ook door familieleden, leraren, sportcoaches en bijvoorbeeld lokale verenigingen en ondernemers.

Volgens het Nederlands Jeugdinstituut is er in de huidige (pedagogische) gemeenschap te weinig aandacht voor een normale ontwikkeling van de jeugd. Sommige problemen horen bij groot worden, maar voor de rest kunnen ouders en andere (mede-)opvoeders het opgroeien van kinderen positief bevorderen. Het is zaak de talenten van kinderen of jongeren te ontdekken en te helpen ontplooiën. In onze hedendaagse geïndividualiseerde samenleving

¹ Gemeenschappelijke activiteiten van burgers rondom het grootbrengen van kinderen. In een goed functionerende pedagogische civil society bestaat bij burgers de bereidheid om in de eigen sociale netwerken en in het publieke domein de verantwoordelijkheid rond het opgroeien en opvoeden van kinderen te delen (Verwey Jonker Instituut, 2012).

wordt die potentiële bijdrage die de sociale omgeving kan leveren aan het leven van kinderen en gezinnen onvoldoende benut.² Opvoeden is steeds meer een privéaangelegenheid geworden, iets dat plaatsvindt binnen de muren van het kerngezin. Het is 'ieder voor zich'. Er is dus genoeg reden om te kijken hoe het beter kan.

Binnen de pedagogische civil society zijn er grofweg drie vormen van betrokkenheid van burgers bij opvoeden en opgroeien: informele steun, informele sociale controle en intergenerationeel contact.³

- Bij *informele steun* kunnen ouders terugvallen op hun sociale omgeving wanneer daar behoefte aan is. Die omgeving kan emotionele steun geven door empathie te tonen, door een luisterend oor te bieden, door begrip te tonen of solidair te zijn. Ook kan het gaan om praktische hulp zoals oppassen, de kinderen naar school brengen of een oogje in het zeil houden. Tot slot maakt ook het geven van informatie en het uitwisselen van ervaringen deel uit van informele steun. Hiermee krijgt 'wraparound care' betekenis.⁴

.....
Voorbeelden:

- Het initiatief van Humanitas, 'Homestart', waarbij het netwerk rondom het gezin ontwikkeld wordt.
- Ouder-kind koffieochtenden en het project 'Iedereen in Beweging' van Scala. In beide gevallen leren mensen/ buurtbewoners elkaar kennen.
- Het Stellingwerf College dat ouderbetrokkenheid stimuleert en een Ouderraad faciliteert waarin die betrokkenheid samen kan komen.
- Diverse CJG-partners die aangeven dat grootouders in de praktijk vaak een rol spelen in de opvoeding van kinderen.
- Het 'groepsbureau' van het consultatiebureau, waar ouders bij elkaar komen met (opvoed)vragen.

-
- Er is *informele sociale controle* wanneer mensen in elkaars omgeving elkaar kennen en een gedeelde sociale norm ervaren. In die gevallen wordt het gedrag van bewoners beïnvloed. Bekendheid met elkaar ('publieke familiariteit') maakt het mogelijk dat mensen elkaar eerder en vanuit vertrouwen kunnen aanspreken op gedrag.

.....
Voorbeelden:

- De rol die scholen en ouders spelen in de aanpak van pesten.
- Docenten die 'toezicht' houden op de gangen tijdens de pauzes en leswisselingen.
- Het aanspreken van jongeren binnen sportverenigingen op gebied van alcoholgebruik en het gedrag op de sportvelden.
- De rol die Plaatselijke Belangen spelen in de aanpak van overlastgevende jongeren.
- Een oudejaarsploeg die overlast van jongeren zelf heeft aangepakt en teruggedrongen en daarvoor zelfs een prijs in ontvangst mocht nemen.

² Nederlands Jeugdinstituut, *De kracht van de pedagogische civil society: Versterking van een positieve sociale opvoed- en opgroeiomgeving*. (2010)

³ Nederlands Jeugdinstituut, *De rol van de Centra voor Jeugd en Gezin bij versterking van de pedagogische civil society: Handreiking voor gemeenten*. (2011)

⁴ Volgens het Verwey Jonker Instituut gaat 'wraparound care' uit van vraaggestuurde en thuis nabije hulpverlening met behulp van het gezin zelf en de sleutelfiguren eromheen. Buren, vrienden, oma's en opa's worden in de *wraparound* vaak als waardevolle informele partners in de zorg beschouwd. Maar maatjes, mentoren en vrijwillige coaches horen ook bij het informele netwerk van het gezin of de cliënt.

-
- Bij *intergenerationeel contact* gaat het om de contacten die jeugdigen en volwassenen (anderen dan de eigen ouders) onderling hebben. Volwassenen zijn rolmodellen voor kinderen en interacties met volwassenen dragen bij aan de ontwikkeling van kinderen en jeugdigen. In de pedagogische civil society gaat het met name om contacten met buurtbewoners, maar ook met familieleden, ouders van klasgenoten, sporttrainers en scoutingleiders.

.....
Voorbeelden:

- Een jaarlijks volleybaltoernooi waar jong en oud, zelfs hele families, bijeenkomen.
 - Opa die kleinzoon aanspreekt op gedrag dat niet door de beugel kan.
 - Oudejaarsploegen die activiteiten voor ouderen organiseren, zoals koffieochtenden en dansavonden.
 - Het project 'Gluren bij de Buren', waarbij scholen en verzorgingstehuizen samenwerken om kinderen in aanraking te laten komen met ouderen die verzorging nodig hebben.
 - Plaatselijke Belangen die jongeren mobiliseren, bijvoorbeeld richting de Jongerenbus van Scala.
 - Het contact tussen jongeren en mensen met verschillende culturele achtergronden, zoals dat op de Kompaan gebeurt.
-

In onze visie kunnen ouders, mede-opvoeders en in het bijzonder professionals en vrijwilligers in de algemene jeugdvoorzieningen een belangrijkere rol spelen in het proces van positief opgroeien van alle jeugd en hun talentontwikkeling. Dit doen ze op hun eigen manier, rekening houdend met de cultuur, bevolkingssamenstelling en problematiek in een buurt.

De gemeente en de algemene jeugdvoorzieningen kunnen omstandigheden creëren die uitnodigen tot kennismaking, dialoog, netwerkvorming en het ontwikkelen en uitvoeren van initiatieven in buurten. Dat vraagt om innovatieve strategieën en activiteiten, maar vooral ook om een nieuwe manier van werken. Hierbij dient aansluiting te worden gevonden bij wat er al aanwezig is aan activiteiten en initiatieven van burgers. Belangrijk aandachtspunt is dat de pedagogische civil society niet alleen (jeugd)zorg-gerelateerd is. Deze speelt ook nadrukkelijk een rol met betrekking tot gezondheid, veiligheid, drugs en alcohol, milieu en pesten.

.....
Voorbeelden:

- De aanpak van pestgedrag door ouders en scholen.
 - Een 'Buurt Opruim Dag', waarbij mensen zelf verantwoordelijkheid nemen voor het aanzicht van hun buurt en rotzooi opruimen. Na de opruimdag spreken bewoners elkaar sneller aan op het bijvoorbeeld weggoien van afval op straat.
-

Dat jongeren eerst zelf(standig) zoeken naar hulp en ondersteuning en daarbij lang niet altijd uit komen bij vormen van hulp en ondersteuning die door de gemeente en haar partners is georganiseerd, blijkt wel uit de volgende uitkomst van de quest over ondersteuning bij problemen. Dit is overigens geen oordeel, maar zegt wel iets over de functie van de algemene jeugdvoorzieningen in de gemeente Ooststellingwerf.

'Jongerenwerk, maatschappelijk werk en het CJG worden niet zo vaak genoemd als een plek waar je heen gaat voor hulp met een probleem (respectievelijk 4%, 7% en 5%). Daarnaast

vinden jongeren het allerbelangrijkste dat ze serieus genomen worden door de hulpverlener of decaan met wie ze hun probleem bespreken (40%). Verder verwachten ze dat degene met wie ze hun probleem bespreken echt meedenkt over een oplossing (29%). Pas daarna speelt voor de jongeren mee dat een gesprek anoniem is en dat de hulpverlener professioneel is.'

4.2. Preventieve functie lokaal jeugdbeleid

Het tweede uitgangspunt is dat het lokale jeugdbeleid in de transitie en transformatie van de jeugdzorg een zeer belangrijke rol speelt. Gemeenten blijven verantwoordelijk voor taken die ze al uitvoerden op het gebied van jeugdgezondheidszorg en het geven van informatie en advies, signalering, licht pedagogische hulp, toeleiding naar zorg en coördinatie van zorg. Met name de preventieve taken moeten het (nieuwe) jeugdzorgstelsel tot een succes maken. Het Nederlands Jeugdinstituut geeft aan op welke manieren deze preventieve taken ingevuld zouden kunnen worden.⁵

Pedagogische kwaliteit van de directe leefomgeving en algemene jeugdvoorzieningen

Het uitgangspunt is dat iedereen samen verantwoordelijk is voor de opvoeding van het kind. Ouders en andere opvoeders moeten elkaar steunen bij het opvoeden en opgroeien van kinderen en jongeren en elkaar kunnen aanspreken op hun wijze van opvoeden, zonder daarbij te problematiseren. Ook de professionals en vrijwilligers in de algemene jeugdvoorzieningen of in de fysieke omgeving van kinderen en jongeren (zoals sportaccommodaties of speelplekken) moeten op een positieve wijze kunnen stimuleren en ondersteunen bij het ontwikkelen van talenten. Daarnaast wordt er van hen verwacht dat zij veel voorkomende vragen van ouders kunnen beantwoorden. En dat zij alledaagse hobbels in het opgroeiproces van jeugdigen, samen met ouders, weten te nemen zonder ze meteen als probleem te bestempelen.

.....
Voorbeelden:

- De Jongerenwerkers van Scala die als een grote broer of zus met de jongeren optrekken.
 - De 'gewone' contacten die sportcoaches en docenten hebben met jongeren en de pedagogische kwaliteiten die ze hierin laten zien.
 - Het luisteren van professionals en vrijwilligers naar ouders en jongeren, en hun serieus nemen.
-

Pedagogische kwaliteit van aanvullende voorzieningen

Het uitgangspunt is dat professionals in de 1^e en 2^e lijns voorzieningen gericht moeten kunnen inspelen op vragen en behoeften van jeugd en ouders rond opvoeding, ontwikkeling, gezondheid en opgroeien. De focus zou moeten liggen op de meest voorkomende risico's en problemen van ouders en jeugd. Deze zouden richtinggevend moeten zijn voor het basisaanbod als het gaat om specifieke en effectieve vormen van preventie, vroeghulp en signalering.

.....
Voorbeelden:

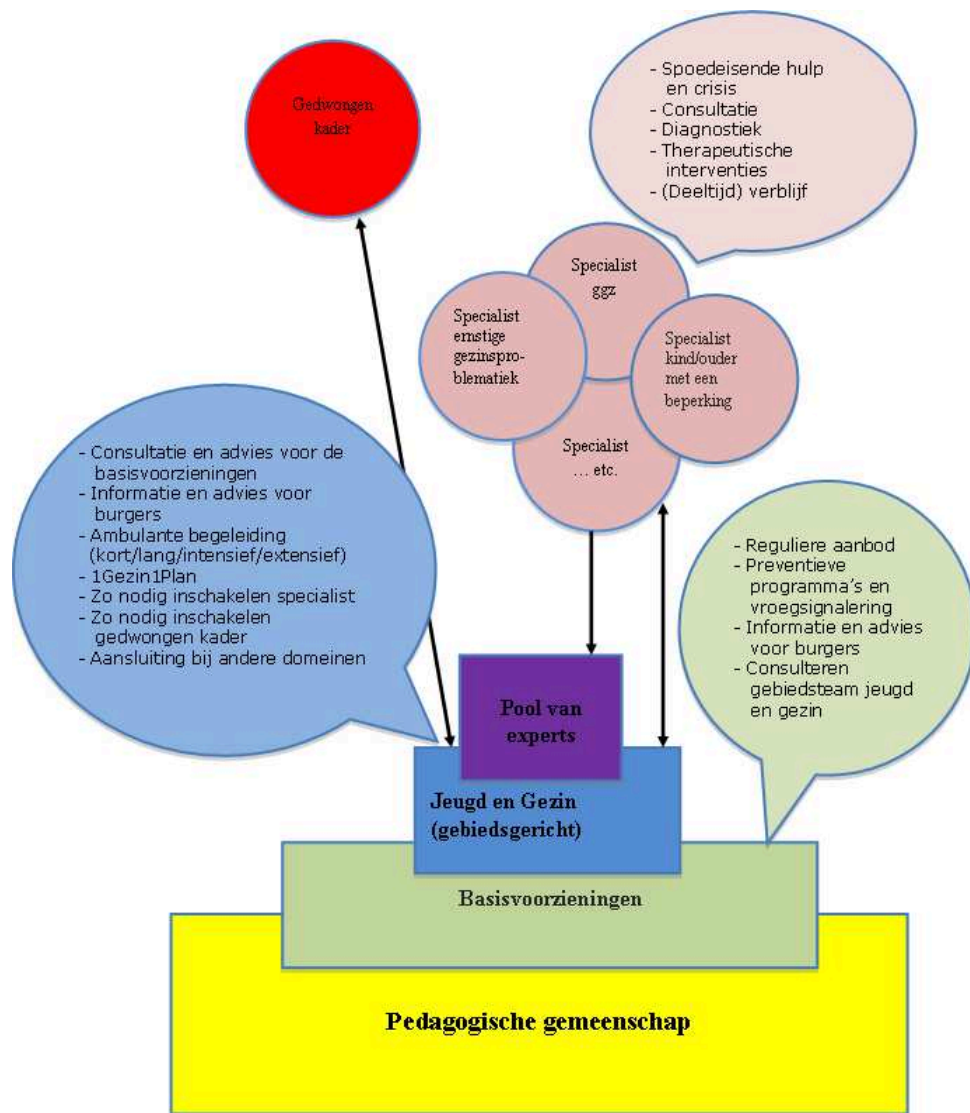
- Het delen van 'onderbuikgevoelens' door de verschillende hulp- en zorgverleners en de expertise die elke partij hierin kan behouden.
- Het normaliseren van gedrag. Dus een jongere die blowt niet meteen doorverwijzen naar VNN.

⁵ Nederlands Jeugdinstituut, *Een solide basis voor positief jeugdbeleid: Visiedocument 1.0.* (2010)

- Het voorkomen van overbelasting bij ouders. Zij hebben vaak geprobeerd eerst zelf het probleem op te lossen en zien door de bomen het bos even niet meer.
 - Jongeren en ouders het gevoel geven dat ze ertoe doen.
-

In onze visie gaat het organiseren of faciliteren van preventieve taken vooraf aan het bieden van zwaardere, professionele vormen van hulp, ondersteuning en zorg aan jeugd en ouders. Daar waar niet beïnvloedbare zware en professionele zorg nodig is, is zo snel mogelijk een verwijzing naar die zorg nodig.

De gemeente Ooststellingwerf werkt hard aan het vormgeven en inrichten van zogenaamde gebiedsteams. De gebiedsteams zullen als een spin in het web zijn en zorgen voor het versterken van de pedagogische civil society en een effectieve en efficiënte doorverwijzing naar de zwaardere vormen van jeugdzorg mogelijk moeten maken. Onderstaand figuur laat de positie van de gebiedsteams ten opzichte van de pedagogische gemeenschap, de basisvoorzieningen en de gespecialiseerde jeugdzorg zien.

Figuur 1: Pedagogische gemeenschap, basisvoorzieningen en Jeugd en Gezin (gebiedsggericht)⁶

⁶ Regio Zuidwest Fryslân, *Hoofdlijnen inrichting, werkwijze en randvoorwaarden gebiedsggericht werken Jeugd en Gezin (definitieve versie, 20 januari)*. (2014)

De pedagogische gemeenschap en de basisvoorzieningen (de algemene jeugdvoorzieningen) zullen kort worden toegelicht. Het fundament van het jeugdstelsel wordt gevormd door de pedagogische gemeenschap. In de vorige paragraaf is aangegeven dat onder andere de gemeente een stimulerende rol kan vervullen bij het versterken van de pedagogische gemeenschap. Onder de basisvoorzieningen verstaan we de voorzieningen waar vrijwel alle ouders en kinderen komen en dus te vinden zijn. Denk daarbij aan de jeugdgezondheidszorg, peuterspeelzalen, scholen, kinderopvang, huisartsen, verloskundigen en kraamzorg. Maar ook preventieve voorzieningen als sportverenigingen, welzijnswerk of scouting vallen hieronder. Basisvoorzieningen bieden hun reguliere aanbod, inclusief preventieve programma's. De basisvoorzieningen zijn vooral gericht op universele preventie en selectieve preventie.

- Universele preventie is gericht op de algemene bevolking die niet gekenmerkt wordt door het bestaan van een verhoogd risico op problemen. Universele preventie heeft tot doel de kans op het ontstaan van problemen of risicofactoren te verminderen.
- Selectieve preventie richt zich op (hoog) risicogroepen in de bevolking. Selectieve preventie heeft tot doel de gezondheid van specifieke risicogroepen te bevorderen door het uitvoeren van specifieke lokale, regionale of landelijke preventieprogramma's. Het opsporen en toeleiden naar de zorg en welzijn is onderdeel van zo'n programma.

De twee andere vormen van preventie zijn geïndiceerde preventie en zorg gerelateerde preventie.⁷ Deze vormen van preventie komen vooral in de gespecialiseerde vormen van jeugdzorg voor.

In onze visie dragen de pedagogische gemeenschap en de algemene jeugdvoorzieningen met de pedagogische kwaliteiten die daar aanwezig zijn bij aan universele en selectieve preventie.

4.3. Jeugdbeleid van onderop ontwikkelen en inrichten

Het derde uitgangspunt is de dialoog en samenwerking met de doelgroep en betrokken partijen. Er moet niet *over*, maar *met* jongeren en betrokkenen (ouders, mede-opvoeders en professionals en vrijwilligers uit de algemene jeugdvoorzieningen) worden gepraat. Voor een deel is dit gedaan om input te krijgen op het nieuwe lokale jeugdbeleid en om hiervoor draagvlak te creëren. Maar participatie van jongeren en partijen moet ook van structurele aard zijn.

Bij het inzetten op een pedagogische gemeenschap komt het aan op een goede samenwerking met algemene jeugdvoorzieningen, maar ook met ouders, opvoeders en jongeren zelf. De taal en belevingswereld van deze partijen kan onderling erg van elkaar verschillen. Daarom is dialoog en regelmatig contact ook zo van belang. Alleen op die manier kun je er gezamenlijk voor zorgen dat je het over dezelfde dingen hebt. Dit is een voorwaarde voor het daadwerkelijk realiseren van de maatschappelijke effecten die in hoofdstuk 6 aan de orde komen.

⁷ Geïndiceerde preventie richt zich op individuen die veelal nog geen gediagnosticeerde (gezondheids)problemen hebben, maar wel risicofactoren of symptomen en heeft tot doel het ontstaan van ziekte of verdere gezondheidsschade te voorkomen door een interventie/behandeling. Zorg gerelateerde preventie is gericht op individuen met meerdere (gezondheids)problemen en heeft tot doel het individu te ondersteunen bij zelfredzaamheid, last te reduceren en 'erger' te voorkomen (Regio Zuidwest Fryslân, 2014).

Naast ouders, mede-opvoeders, familie, vrienden en buren kunnen de volgende lokale activiteiten en voorzieningen binnen de gemeente Ooststellingwerf de komende jaren een rol krijgen binnen de pedagogische civil society.⁸

- Peuterspeelzalen
- Kinderdagopvangorganisaties
- Basisscholen
- Middelbare scholen
- Sociaalculturele-/Jongeren centra
- Inlooppunten CJG
- School-/Algemeen maatschappelijk werk
- Leerplicht
- Welzijnswerk
- Politie/Wijkagenten
- Jeugdgezondheidszorg
- Medewerkers Jeugdzorg
- Opvoedondersteuning
- Buitenschoolse opvang
- Gezinscoaches
- Sportverenigingen
- Plaatselijke Belangen
- Buurtverenigingen
- Jongerenverenigingen
- Jeugdhonken
- Religieuze instellingen
- Vrijwilligers(organisaties)

.....
Voorbeelden:

- Het proces bij het opstarten van het jeugdhonk in Haulerwijk. Eerst geïnitieerd door partijen, later is het steeds meer een verantwoordelijkheid van jongeren zelf geworden.
 - Samenwerking tussen scholen en schoolmaatschappelijk werk.
 - Eigen Kracht Conferenties (EKC's) waarna burgers meer in staat zijn om zelf hun oplossingen te regisseren.
 - De rol van sportverenigingen in het opvoeden van kinderen.
-

De invloed van jongeren zelf op het jeugdbeleid moeten we hierbij niet vergeten. Jongeren zijn volwaardige gesprekspartners en hebben vaak al op jonge leeftijd een duidelijke visie op de eigen leefwereld. Het jeugdbeleid kan dan ook alleen succesvol zijn als jongeren zelf inbreng hebben in de ontwikkeling ervan. Maar behalve meepraten over beleid, willen jongeren ook graag meedoen in de samenleving. Het meepraten en meedoen scharen we beide onder het begrip jongerenparticipatie.

In onze visie staat jongerenparticipatie niet op zichzelf, maar heeft het ook nadrukkelijk een betekenis in de pedagogische civil society. Voor kinderen en jongeren is het waardevol om mee te denken over hun omgeving en te leren hun verantwoordelijkheid te dragen.
--

⁸ Verwey Jonker Instituut, *Pedagogische civil society voor beginners: Hoe professionals en vrijwilligers goed kunnen samenwerken rond jeugd en gezin.* (2012)

Jeugd kan bijvoorbeeld betrokken worden bij de ontwikkelingen in de gemeente en bij activiteiten waarbij zij iets voor elkaar of voor de buurt kunnen betekenen. We kunnen hierbij denken aan ‘peergroup’ activiteiten, projecten om samen de buurt op te knappen of intergenerationale projecten waarbij jongeren iets voor ouderen betekenen of andersom. Door jeugdigen zo bij de buurt te betrekken, en andersom de buurt bij de jeugd, wordt geïnvesteerd in de pedagogische kwaliteit van de buurt waarbij jeugd zich gezien en gesteund voelt.⁹

.....
Voorbeelden:

- De chats en quests met jongeren in Ooststellingwerf.
 - De maatschappelijke stages die jongeren in het voorgezet onderwijs volgen.
-

Dat jongeren op verschillende manieren betrokken willen worden bij het beleid van de gemeente Ooststellingwerf blijkt wel uit de volgende uitkomst van de quest over participatie:

‘Tevens is duidelijk geworden dat je jongeren op verschillende manieren kan betrekken. Jongeren zijn niet eenduidig over een ‘beste’ manier. Eenderde van de jongeren vindt dat jongeren het beste hun mening kunnen geven via projecten op school (33%). Ook een jongerenpanel met online vragenlijstjes vinden ze een goed idee (29%). 20% van de jongeren vindt chatten de beste manier waarop jongeren hun mening kunnen geven en 18% van de jongeren vindt een jongerenraad die vergadert op het gemeentehuis het best. Jongeren willen best meepraten over gemeentezaken die hen aangaan. Het belangrijkste wat ze van de gemeente willen terugzien is dat ze dan ook serieus genomen worden!’

Positief Jeugdbeleid in Ooststellingwerf

Positief jeugdbeleid gaat ervan uit dat elk kind en iedere jongere talenten heeft en mee telt. Ook betekent het dat kinderen en jongeren leren om verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en hun omgeving.¹⁰ In de gemeente Ooststellingwerf zijn hiervan een aantal mooie voorbeelden te geven.

.....
Voorbeelden:

- De oudejaarsploegen in Haule, Makkinga, Donkerbroek, Olderbekoop, Elsloo en Fochteloo.
 - De nominatie van het Stellingwerf College voor de Slam FM School Award, door leerlingen zelf geïnitieerd.
 - Jongeren die zelf kinderdisco’s organiseren (bijvoorbeeld in Olderberkoop).
 - Jongeren die zich actief inzetten binnen Talant.
 - Jongeren die zelf het initiatief nemen om een fietscrossbaan aan de Elsjeshof in Oosterwolde aan te leggen, met goedkeuring van buurtbewoners
-

⁹ Nederlands Jeugdinstituut, *De kracht van de pedagogische civil society: Versterking van een positieve sociale opvoed- en opgroeiomgeving.* (2012)

¹⁰ Nederlands Jeugdinstituut, *Een solide basis voor positief jeugdbeleid: Visiedocument 1.0.* (2010)

5. Cijfers jeugd Ooststellingwerf

In dit hoofdstuk worden een aantal cijfers over jongeren in de gemeente Ooststellingwerf gepresenteerd. Eerst volgen algemene cijfers over bevolkingsopbouw. Daarna volgen cijfers over de (jeugd)zorg in Ooststellingwerf. Deze vormen een nulmeting voor de resultaten die in het volgende hoofdstuk worden benoemd.

5.1. Cijfers bevolkingsopbouw¹¹

Leeftijd	Percentage	Absolute aantallen
Totale bevolking	100%	25.836
0 tot 5 jaar	4,6%	1199
5 tot 10 jaar	5,5%	1409
10 tot 15 jaar	6,5%	1683
15 tot 20 jaar	6,0%	1550
20 t/m 23 jaar	3,9%	1018
Totaal jongeren 0 t/m 23 jaar	26,5%	6859

5.2. Cijfers (jeugd)zorg¹²

<i>Diagnostiek en indicaties</i>	aantal
➤ 2e lijns zorgaanbod	58
➤ indicaties AWBZ	70
<i>Aanmeldingen en onderzoeken</i>	
➤ onderzoek zorgmelding	23
➤ onderzoek kindermishandeling	39
➤ Raadsmeldingen	*
➤ Spoedeisende hulp	*
➤ specialistische diagnostiek	*
<i>Regiomodules</i>	
➤ Veiligheidsregie	*
➤ Gespecialiseerde zorgcoördinatie	28
➤ casemanagement volgen en toetsen	36
<i>Jeugd-ggz</i>	
➤ tot 18 jaar	261
➤ 18-23 jaar	71

* aantallen < 5

¹¹ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=03759ned&D1=0&D2=97-103&D3=622&D4=1&HDR=T&STB=G2.G1.G3&VW=T> (Peildatum, 1 januari 2013)

¹² Startfoto 2 van Partoer (gegevens zijn afkomstig van Het Zorgkantoor Friesland en Bureau Jeugdzorg Friesland over 2011 en bewerkt door Partoer, maart 2013)

6. Thema's 2014-2017

Ouders in de gemeente Ooststellingwerf willen het beste voor hun kinderen en jeugdigen. Samen met onze partners bieden we hen als gemeente ondersteuning bij het opvoeden. Daarnaast bieden wij jongeren zoveel mogelijk kansen om hun talenten te ontwikkelen en in een gezonde en veilige leefomgeving op te groeien tot verantwoordelijke burgers die meedoen in de samenleving.

Onderstaande thema's zijn tot stand gekomen door enerzijds rekening te houden met de aanbevelingen uit de evaluatie van het Jeugdbeleid 2008-2012 en de startnotitie van het Jeugdbeleid 2013-2016 en anderzijds door nadrukkelijk rekening te houden met de trends en ontwikkelingen die we als gemeente de komende jaren binnen het lokale jeugdbeleid verwachten (beschreven in hoofdstuk 4).

6.1. Opvoeden en opgroeien

In hoofdstuk 4 is het belang en de meerwaarde van een pedagogische civil society aan de orde gekomen. Door de noodzakelijke transformatie van de jeugdzorg zal die alleen maar gaan toenemen. De jeugd en hun ouders alle kansen geven voor opvoeden en opgroeien in de eigen veilige omgeving, is in het Lokale Jeugdbeleid 2014-2017 één van de twee grote ambities. Een grote uitdaging ligt in het verbinden van de activiteiten en initiatieven die nu al plaatsvinden.

Ambitie	Maatschappelijk effect	Richtlijnen en kaders	Resultaten*
De jeugd in Ooststellingwerf en hun ouders krijgen alle kansen voor opvoeden en opgroeien in de eigen veilige omgeving	Meer ouders benutten de kansen in de eigen omgeving voor ondersteuning bij het opvoeden en opgroeien van hun kinderen	Preventie, pedagogische civil society, versterken pedagogische kwaliteiten in omgeving rondom jongeren, netwerkvorming, positief opvoeden, vroegtijdig signaleren, verbinden van activiteiten en initiatieven	1. Minder zorggebruik door een groter bereik van de pedagogische civil society 2. Minder problemen door een groter bereik van de pedagogische civil society

* Kwaliteitswaarborg: de vaardigheden van ouders, (mede-)opvoeders, vrijwilligers en professionals in de algemene en aanvullende jeugdvoorzieningen (= de pedagogische kwaliteiten)

6.2. Participatie

Naast het bevorderen van een pedagogische civil society, is in hoofdstuk 4 het belang van jongerenparticipatie aan de orde gekomen. Dan gaat het zowel om het meepraten als om het meedoen. Ook is benadrukt dat dit niet een doel op zich is, maar dat het ook een nadrukkelijke rol heeft binnen de pedagogische gemeenschap. Kinderen en jongeren leren verantwoordelijkheid te laten dragen, is de tweede grote ambitie binnen het Lokale Jeugdbeleid 2014-2017.

Ambitie	Maatschappelijk effect	Richtlijnen en kaders	Resultaten*
Kinderen en jongeren leren verantwoordelijkheid te dragen door mee te praten of mee te doen in hun omgeving	Meer jongeren voelen zich betrokken en dragen actief bij aan de samenleving	Meepraten over politiek en beleid, meedoen aan activiteiten en het verenigingsleven, ontwikkeling van talenten en burgerschap, gebruik maken van bestaande netwerken in dorpen	1. Meer jongeren zijn actief bij ontwikkelingen in de gemeente 2. Iedere jongere krijgt de mogelijkheden de eigen talenten optimaal te ontwikkelen

* Kwaliteitswaarborg: kinderen en jongeren zijn tevreden over hun bijdrage aan de samenleving en hebben hier (aantoonbaar) iets van geleerd.

Voor de andere ambities op het terrein van de jeugd, wordt verwezen naar het Wmo-Uitvoeringsprogramma 2012-2016 (Bijlage II).

7. Voorbereiding activiteitenkalender

De benoemde maatschappelijke effecten en richtlijnen/kaders worden uitgewerkt in jaarlijkse activiteitenkalenders. In deze activiteitenkalenders komen de concrete activiteiten die uitgevoerd gaan worden aan de orde. De activiteitenkalenders worden samen met de partners binnen het CJG en de LEJA en zoveel mogelijk jongeren en ouders opgesteld.

De activiteitenkalenders lopen synchroon met de thema's die in het vorige hoofdstuk zijn benoemd. Per thema wordt er gewerkt aan activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de benoemde maatschappelijke effecten. Hierbij wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de richtlijnen en kaders die de gemeente Ooststellingwerf belangrijk vindt. De activiteitenkalenders worden opgesteld en uitgevoerd nadat het Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 is vastgesteld.

Voorbeelden van huidige voorbereidende activiteiten:

- Onderzoek naar de pedagogische civil society in Ooststellingwerf.
- Inventarisatie van het huidige preventie-aanbod en hierin samenhang aanbrengen, onder regie van de gemeente Ooststellingwerf.
- Opzetten van een structurele vorm van jongerenparticipatie.
- Het voortzetten van de maatschappelijke stages in het voortgezet onderwijs.

8. Financiën

Hieronder een overzicht van de beschikbare middelen voor het gemeentelijke jeugdbeleid. Om een overzichtelijk geheel te maken van de beschikbare budgetten is er voor gekozen om hierin de structuur van de WMO-begroting te hanteren. Dit zorgt voor een herkenbare structuur.

	2014	2015	2016	2017
<u>Domein 2</u>				
Prestatieveld 2				
CJG*	676.932	674.932	660.628	660.628
Jongerenwerk**	307.259	307.259	307.259	307.259
Maatschappelijke stages	14.000	14.000	14.000	14.000
Actief jeugdbeleid (participatie)	7.259	7.259	7.259	7.259
Lokaal stimuleringsbeleid	265.079	265.079	265.079	265.079
Brede school	66.434	42.737	42.737	42.737
Peuterspeelzaalwerk	366.668	366.668	366.668	366.668
Gezinscoach	50.000	50.000	50.000	50.000
Leerplicht	17.073	17.073	17.073	17.073
Preventielessen	10.000	10.000	10.000	10.000
Schoolmaatschappelijk werk	96.100	96.100	96.100	96.100
Vakantiespelen	6.886	6.886	6.886	6.886
Buurtsportcoaches	107.400	137.400	137.400	?
Transitie jeugdzorg***				
Totaal domein 2	1.991.090	1.995.393	1.981.089	1.843.689

*: Budget bestaat uit rijksmiddelen en eigen middelen. Verlaging van het budget wordt veroorzaakt door een vermindering van de rijksbijdrage

** : Bedrag is inclusief kosten voor huisvesting (o.a. De Kompaan in Oosterwolde)

***: Is wel meegenomen in het overzicht, maar budget nog niet bekend

Bijlage 1 - Literatuur en beleidsnotities

Nederlands Jeugdinstituut, *Een solide basis voor positief jeugdbeleid: Visiedocument 1.0.* (2010)

Nederlands Jeugdinstituut, *De kracht van de pedagogische civil society: Versterking van een positieve sociale opvoed- en opgroeiomgeving.* (2010)

Nederlands Jeugdinstituut, *De rol van de Centra voor Jeugd en Gezin bij versterking van de pedagogische civil society: Handreiking voor gemeenten.* (2011)

Verwey Jonker Instituut, *Pedagogische civil society voor beginners: Hoe professionals en vrijwilligers goed kunnen samenwerken rond jeugd en gezin.* (2012)

Gemeente Ooststellingwerf, *Notitie Integraal Jeugdbeleid 2008-2012.*

Gemeente Ooststellingwerf, *Startnotitie Integraal Jeugdbeleid 2013-2016.*

Gemeente Ooststellingwerf, *Samenwerkingsconvenant CJG 2013-2016*

Gemeente Ooststellingwerf, *Jaarverslag Centrum Jeugd en Gezin Ooststellingwerf 2012.*

Gemeente Ooststellingwerf, *Zorg voor de Jeugd Fryslân: Op kompas invoegen en aansluiten.* (2012)

Gemeente Ooststellingwerf, *Transitiearrangement Zorg voor de Jeugd Fryslân.* (2013).

Gemeente Ooststellingwerf, *Concept Plan van Aanpak Omvormingsplan: Transitie Jeugdzorg Regio Fryslân.* (2014)

Regio Zuidwest Fryslân, *Hoofdpijnen inrichting, werkwijze en randvoorwaarden gebiedsgericht werken Jeugd en Gezin (definitieve versie, 20 januari).* (2014)

Gemeente Ooststellingwerf, *Wmo Uitvoeringsprogramma 2012-2016; Samen er op af!*

Gemeente Ooststellingwerf, *Kaderstellende nota Wmo beleidsplan 2012-2015; Samen er op af!*

Gemeente Ooststellingwerf, *Gemeentelijk gezondheidsbeleid 2013-2016.*

Gemeente Ooststellingwerf, *Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2013-2016.*

Gemeente Ooststellingwerf, *Visienota toekomst van het basisonderwijs in Ooststellingwerf, 'De scholen van (over)morgen'.* (2013)

Gemeente Ooststellingwerf, *De Lokale Educatieve Agenda, 2011-2014.*

Gemeente Ooststellingwerf, *Beleidsnota Peuterspeelzaalwerk.* (2010)

Gemeente Ooststellingwerf, *Actieplan Jeugdwerkloosheid Friesland 2013-2014.*

Gemeente Ooststellingwerf, *Nota Sport en Bewegen 2009-2015*.

Gemeente Ooststellingwerf, *Kunst- & Cultuurnota 2013-2016*.

GGD Fryslân, *Tabellenboek GO Jeugd 2012*.

Bijlage II - Overzicht ambities Jeugd¹³

Thema/Ambitie	Wat?/Maatschappelijk effect	Hoe?/Richtlijnen en kaders	Resultaat
Bewoners ontplooiën zelf initiatieven om (kwetsbare) mensen te laten deelnemen aan activiteiten in de buurt of in het dorp, waardoor zij contacten kunnen opbouwen en hun informeel sociaal netwerk uit kunnen breiden	Stimuleren dat bewoners zelf initiatieven ontwikkelen waaraan ook kwetsbare mensen kunnen deelnemen. (vb. rolstoelvriendelijk terrein/toegang bij activiteit)	Openluchtspelen, jeugdactiveringsactiviteiten (dropping, disco, knutselen, gameparty), concerten, sportactiviteiten voor jongeren via de plaatselijk sportverenigingen, dorpsfeestactiviteiten	Uit de jaarverslagen van de dorpsbelangen en de bewonerscommissies blijkt dat er een divers aanbod van activiteiten uitgevoerd is, die hebben bijgedragen aan de leefbaarheid van de wijken en de dorpen
Het stimuleren/faciliteren van de totstandkoming van een aantrekkelijk, uitnodigend en toegankelijk aanbod aan algemene (sociaal culturele) activiteiten en voorzieningen in de buurt/wijk dat aansluit op de wensen van de doelgroep	Professionele kunstbeoefening: aanbod van muzikale opleiding voor alle inwoners in het bijzonder jeugd tot 23 jaar	Een professionele organisatie is verantwoordelijke voor het muzikaal opleiden van jeugd en jongeren. Tevens wordt er muzikale vorming op basisscholen gegeven. Er wordt gewerkt volgens wettelijke kwaliteitsvereisten	Het aantal inwoners dat gebruik maakt van het aanbod blijft minimaal gelijk
	Amateuristische kunstbeoefening: aanbod van faciliteiten om de amateuristische kunstbeoefening te stimuleren en te ondersteunen	Het voor inwoners financieel toegankelijk houden van amateuristische kunst in verenigingsverband en inhoudelijke ondersteuning. De toneelverenigingen, de korpsen en de zangverenigingen krijgen financiële ondersteuning (via hun federaties en toneel via st. Kunstwerf)	Het aantal inwoners dat gebruik maakt van het aanbod minimaal gelijk blijft
	Aanbod van collecties boeken, dagbladen en audiovisuele middelen via de bibliotheek	Subsidiëren van Bibliotheek zuidoost Friesland zodat de stichting faciliteiten aan kan bieden die	Het aantal inwoners dat gebruik maakt van het aanbod minimaal gelijk blijft

¹³ Gemeente Ooststellingwerf, Wmo Uitvoeringsprogramma 2012-2016; Samen er op af!

		beschikbaar zijn voor alle inwoners (schoolbibliotheken, informatielessen voor scholieren, het project Boekstart	
Voorkomen dat kinderen, tieners en jongeren problemen krijgen of geven	Terugbrengen en voorkomen van overlast en/of het plegen van strafbare feiten	Versterken van de ketenregie: CJG (zorg) en Veiligheidshuis (leefbaarheid), persoongerichte aanpak, preventielessen verzorgen op de scholen	De resultaten van de landelijke jeugdmonitor § 3.1 t/m 3.3 in de periode 2012-2015 gelijkblijven of verbeteren en de overlast van en de strafbare feiten door jongeren daalt. We baseren ons daarbij op de bestuursrapportage van openbaar ministerie, politie en de gemeente
Kinderen stromen zonder achterstand het basisonderwijs in	Aan elk kind wordt de mogelijkheid geboden de eigen talenten optimaal te ontwikkelen. Er zijn situaties waarin kinderen wel het vermogen hebben om zich goed te ontwikkelen maar niet de kans krijgen om die te benutten	Alle doelgroepkinderen uit de gemeente Ooststellingwerf krijgen Voor- en Vroegschoolse Educatie aangeboden	Alle doelgroepkinderen voldoen aan de resultaatafspraken eind groep 2, zoals die in 2012 door de werkgroep VVE zijn vastgesteld
Jongeren verlaten het onderwijs met een startkwalificatie	De gemeente heeft de taak te waarborgen dat jongeren optimaal van het recht op onderwijs gebruik kunnen maken. Dit is verankerd in de Leerplichtwet 1969 en de RMC-wet. De kern van deze taak ligt in het voorkomen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Signaleren, zorg en handhaven staan hierbij centraal	Jongeren stimuleren hun opleiding weer op te pakken of te vervolgen. Het verzuim kan worden afgedaan met een waarschuwingsbrief en/of een gesprek met de leerling en ouders en aanbieden van trajecten die (op termijn) leiden tot het verwerven van een startkwalificatie (of een diploma van de hoogst haalbare opleiding)	Alle kinderen en jongeren die daartoe in staat zijn, deelnemen aan het onderwijs, school bezoeken en een startkwalificatie halen
Kinderen, tieners, jongeren en ouders/opvoeders krijgen bij vragen of problemen rond opvoeden en opgroeien snel adequate informatie, hulp en begeleiding	Doorontwikkeling van Centrum voor jeugd en gezin (CJG). Kinderen, tieners, jongeren en ouders/opvoeders kunnen bij alle CJG-professionals terecht met hun vragen. Zij vinden daar hun antwoord of worden efficiënt doorgeleid naar de persoon/instelling die dit antwoord weet te geven	Eén kind/gezin, één plan, netwerkpartners kennen elkaars kracht en aanbod via afstemming, netwerkstructuur, toegankelijke inlooppunten die zorgen voor vraagverheldering en doorgeleiding, kinderen en/of ouders krijgen bij deelnemende partners juiste	De gemeente over een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) beschikt. Dit CJG is bekend, makkelijk te vinden en toegankelijk. Daar waar het CJG niet de juiste hulp en begeleiding kan bieden wordt adequaat jeugdzorg ingeschakeld

		informatie en/of doorgeleiding	
	Verbeteren van de informatievoorzieningen omtrent het CJG	Heldere en vindbare website die up to date is, inlooppunten die heldere informatie bieden en doorverwijzen naar de website, algemene informatievoorzieningen in openbare gelegenheden en onderzoek naar de bereikbaarheid van het CJG	De gemeente over een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) beschikt. Dit CJG is bekend, makkelijk te vinden en toegankelijk
Het stimuleren van deelname van jongeren aan sportactiviteiten	Sportstimulering, met name voor jongeren (basisscholen en middelbare scholen)	Via Sport Fryslân wordt een sportkennismakingsproject uitgevoerd op basisscholen, middelbare scholen en voor volwassenen (NASB-project tot en met 2014), kennismakingslessen op scholen met aandacht voor verschillende sporten en voedingsadviezen en vanuit de categoriale bijstand worden middelen beschikbaar gesteld voor jongeren o.a. om deel te kunnen nemen aan sportactiviteiten	95% van alle jongeren (13-18 jaar) beoefent een sport (intensieve fysieke bewegingssport), het aantal jongeren (12-17) dat iedere dag 60 minuten matig intensief sport (bewegingsnorm) is verhoogd met 20 % t.o.v. de meting (door GGD) in 2009
Het bevorderen van jeugdparticipatie	Naar aanleiding van een speerpunt uit het Integraal jeugdbeleid 2008 – 2012: Jongeren een stem en een podium bieden om zodoende de betrokkenheid van jongeren bij hun eigen leefomgeving te stimuleren	De jongerenraad faciliteren door ruimte beschikbaar te stellen en te ondersteunen door het beschikbaar stellen van ambtelijke uren en een budget	Jongeren bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid betrokken zijn. Het gaat dan om gemeentelijk beleid waarbij de mening van jongeren van belang is
Zorgvuldig en gezamenlijk met partners de transitie jeugdzorg naar gemeente bewerkstelligen	In de periode van 2014 tot en met 2015 zal de gemeente fasegewijs verantwoordelijk worden voor de ambulante hulp, de dag- en residentiële hulp, de overige onderdelen van de provinciale jeugdzorg, de jeugd-GGZ, jeugd-LVG en gesloten jeugdzorg. De jeugdreclassering en jeugdbescherming zullen aan het einde van die periode overgaan	Kompas Zorg voor de Jeugd Fryslân, Regionaal Transitiearrangement (RTA) en Omvormingsplan	De transitie en transformatie in 2015 is afgerond en de gemeente jeugdzorg biedt

Bijlage III - Conclusies chats en quests

Om een beeld te krijgen van de mening van de jeugd als het gaat om zaken waarmee de gemeente Ooststellingwerf zich bemoeit, zijn er in de periode van september 2013 t/m januari 2014 een vijftal chats met jongeren uitgevoerd. Er hebben per quest gemiddeld 94 jongeren meegedaan en per chat gemiddeld 9 jongeren. Het percentage jongens/meisjes was gemiddeld 40,1%/59,9%, het percentage onder de 16 en boven de 16 was gemiddeld 68%/32% en het percentage Vmbo/MBO en Havo/Vwo/HBO/WO was gemiddeld 34,6%/65,4%. Ook is er in de steekproef rekening gehouden met het dorp waar jongeren wonen.

De begeleiding heeft plaatsgevonden door Bureau Participatie+. De chats gingen over ondersteuning bij problemen, veiligheid, participatie, leefstijl en jeugd- en jongerenwerk. Daarnaast zijn er enquêtes (quests) gehouden onder jongeren over bovenstaande onderwerpen. Per onderwerp kan hier het volgende uit worden afgeleid.

Ondersteuning bij problemen

Er is voldoende professionele hulp voor jongeren vindt de grootste groep Ooststellingwerfers (76%). Jongeren op het Vmbo of MBO zijn daar meer van overtuigd (88%) dan jongeren op het Havo, Vwo of HBO en WO (69%). Waar gaan jongeren in Ooststellingwerf naar toe als ze een probleem hebben dat ze liever niet met familie of vrienden bespreken? Jongeren van 16 jaar of jonger gaan met name naar de mentor op school (60%) of bellen met de Jeugdtelefoon (21%). Oudere jongeren (17+) denken eerder aan een arts, ziekenhuis of gezondheidscentrum (30%) en ook aan de mentor op school (33%).

Jongerenwerk, Maatschappelijk werk en het CJG worden niet zo vaak genoemd als een plek waar je heen gaat voor hulp met een probleem (respectievelijk 4%, 7% en 5%).

Weten jongeren waar ze informatie kunnen vinden over een probleem dat ze niet met vrienden of familie willen bespreken? Jazeker, zegt 77% van de jongeren in Ooststellingwerf. De meeste van hun komen via Google op sites over hun probleem (85%). Vaak weten ze niet precies welke site dat is. Ook de 'Social Media' (bijvoorbeeld Facebook pagina's van organisaties) is een bron van informatie voor de jongeren (29%), met name de Vmbo-ers en MBO-ers gebruiken Social Media vaak om informatie over hun problemen te vinden (43%).

De websites van Jongerenwerk (24%) en Maatschappelijk werk (18%) worden ook bezocht voor informatie over problemen. De websites van school, de gemeente en het CJG gebruiken jongeren bijna niet om informatie te vinden over hun problemen. Jongeren van 17 jaar en ouder die een Havo, Vwo, HBO of WO-opleiding doen gebruiken de website van het CJG vaker (12%) dan de jongere (V)MBO-doelgroep (2%).

Jongeren zien de chat als een fijne manier om ondersteuning te krijgen bij een probleem (44%), beter nog dan persoonlijk met iemand af te spreken (35%). Een probleem bespreken via de telefoon of email is minder geliefd bij de jongeren in Ooststellingwerf (respectievelijk 10% en 12%).

Jongeren vinden het allerbelangrijkste dat ze serieus genomen worden door de hulpverlener of decaan met wie ze hun probleem bespreken (40%). Daarnaast verwachten ze dat degene met wie ze hun probleem bespreken echt meedenkt over een oplossing (29%). Pas daarna speelt voor de jongeren mee dat een gesprek anoniem is en dat de hulpverlener professioneel is.

Gevoel van veiligheid

Jongeren geven Ooststellingwerf een 7+ als het gaat om hun gevoel van veiligheid in de gemeente. Het laagste cijfer (6,1) wordt gegeven voor fysieke veiligheid (geweld, vechten etc.) door jongeren die Vmbo of MBO doen, 46% van hun geeft een onvoldoende (het rapportcijfer 5 of lager). Jongeren van

16 jaar en jonger voelen zich vaker onveilig (15% van hun geeft een onvoldoende) dan de oudere doelgroep (6% geeft een onvoldoende).

Ongeveer driekwart van de jongeren (72%) heeft zich wel eens minder veilig gevoeld in de gemeente Ooststellingwerf. In de meeste gevallen was dat op straat (35%) of in een uitgaansgelegenheid (22%). Jongeren die zich in uitgaansgelegenheden wel eens minder veilig voelen zijn meestal ouder dan 17 jaar en zitten op Vmbo of MBO. Andere plekken waar jongeren zich wel eens minder veilig voelen is op school en in de buurt van school (17%) of thuis (14%). Vooral jongeren boven de 17 jaar voelen zich thuis wel eens minder veilig (32%).

Fysieke onveiligheid, geweld, vechten etc., is iets vaker (57%) een reden voor het gevoel van onveiligheid van jongeren dan sociale onveiligheid, pesten, groepsgedrag etc. (43%). De belangrijkste oorzaak die jongeren het gevoel van onveiligheid geven is criminaliteit (21%), groepsgedrag (16%) en alcohol of drugsgebruik (16%). Criminaliteit geeft vooral een onveilig gevoel bij jongeren onder de 16 jaar. De sociale onveiligheid door groepsgedrag wordt vooral als probleem ervaren door jongeren die op de Havo of Vwo zitten.

Er zijn twee belangrijke punten die de gemeente het eerst moet aanpakken, vinden de jongeren: 'Overlast door alcohol, drugs en roken' (27%) en 'Onveilige plekken op en rondom school' (24%). Als het gaat om het geven van voorlichting, denken jongeren dat dat het beste kan in een gesprek met iemand van de Jeugdtelefoon (27%) of door het geven van voorlichting op school (24%). De Vmbo/MBO-groep ziet voorlichting of informatie op het internet ook als een goede manier (20%).

Participatie

Jongeren vinden dat ze over veel activiteiten mee kunnen denken als het gaat om gemeentezaken die jongeren aan gaan: activiteiten op school, sport & verenigingen, jongerenwerk of activiteiten in de buurt. Ook veiligheid, problemen thuis of op school en het vinden van bijbaantjes zijn onderwerpen waarover jongeren kunnen meepraten. Twee onderwerpen waarover jongeren hun eigen betrokkenheid **niet** direct zien zijn: 'Gezondheid en gezonde leefstijl' en 'Mantelzorg'.

Jongeren betrekken kan op verschillende manieren. Jongeren zijn niet eenduidig over één 'beste' manier. Eenderde van de jongeren vindt dat jongeren het beste hun mening kunnen geven via projecten op school (33%). Ook een jongerenpanel met online vragenlijstjes vinden ze een goed idee (29%). 20% van de jongeren vindt chatten de beste manier waarop jongeren hun mening kunnen geven en 18% van de jongeren vindt een jongerenraad die vergadert op het gemeentehuis het best. Jongeren willen best meepraten over gemeentezaken die hen aangaan. Het belangrijkste wat ze van de gemeente willen terugzien is dat ze dan ook serieus genomen worden!

Als je familie helpt die hulpbehoevend is, bijvoorbeeld met zorg of klusjes voor opa, oma of andere familieleden, heet dat 'mantelzorg'. Iets minder dan de helft van de jongeren (44%) doet wel eens aan mantelzorg. Vooral in de leeftijdsgroep 12 t/m 16 jaar helpt wel eens familie die hulpbehoevend is (56%). De jongeren geven meestal mantelzorg aan hun opa/ oma (42%) of hun vader/ moeder (44%). Als jongeren ouder worden, doen ze minder aan mantelzorg (27%).

Op de vraag of jongeren het doen van mantelzorg ook zwaar vinden, zeggen ze: 'Leuk, ik doe het graag', 'ik doe niet heel veel', 'Ik vind het normaal om mensen te helpen', 'het voelt goed' en 'niet zwaar, ik doe het niet alle dagen en ben niet de enige'. Maar ook: 'het is soms best lastig, maar mijn vader heeft het af en toe nodig' en 'na een lange tijd of echt inspannende zorg wordt het erg zwaar'.

De meeste jongeren (86%) zouden wel mantelzorg voor hun familie willen doen als het hen gevraagd wordt. 62% van de jongeren zou dat wel een paar uur per week willen doen en 24% zegt dat ze zoveel mantelzorg willen geven als hun gevraagd wordt. Ongeveer de helft van de ouders van de jongeren in Ooststellingwerf (54%) doet wel eens iets aan mantelzorg, 24% van de jongeren zegt dat hun ouders niet aan mantelzorg doen en 22% weet niet of hun ouders dat doen.

Er komt een nieuwe wet aan, de Participatiewet. Die gaat er vanuit dat mensen die een uitkering krijgen als ze geen werk hebben, een tegenprestatie moeten leveren. Dus als je een uitkering krijgt moet je daar wel iets voor doen. De meeste jongeren (90%) zijn het hier mee eens; 31% een beetje en 59% helemaal. Ze zijn ook bereid (91%) om activiteiten te doen voor andere mensen of instellingen als ze zelf klaar zijn met school, (nog) geen werk hebben en een uitkering krijgen. In de chat zijn de jongeren iets genuanceerder: 'Die tijd kun je beter besteden aan op zoek gaan naar een echte baan' en 'Dan is het toch geen vrijwilligerswerk meer? Ja, dan heet het dwingwerk!' zeggen ze. Maar ook: 'Het staat goed op je CV'. 'Zo kom je in contact met andere mensen.' en 'Geef ons de keuze: een paar uur vrijwilligerswerk of minder uitkering.' Meer dan driekwart van de jongeren (77%) doet vrijwilligerswerk of zou het wel willen doen. De meeste zouden het liefst werk willen doen bij een instelling (36%) of bij een sportvereniging (32%).

Leefstijl

De helft van de jongeren vindt dat leefstijl vooral gaat over 'sporten en bewegen', een kwart denkt vooral aan hoeveel je rookt en alcoholische drankjes drinkt. Het minst wordt er bij de leefstijl van jongeren aan voldoende slapen gedacht (6%).

De Vmbo/MBO-doelgroep denkt bij de leefstijl van jongeren eerder aan 'gezond eten' (50%) en 'hoeveel je rookt en drinkt' (40%), dan aan 'sporten en bewegen' (10%). Bijna alle jongeren in Ooststellingwerf vinden dat ze een redelijke (78%) tot hele gezonde (14%) leefstijl hebben! Hoe ouder de jongeren worden hoe meer ze aangeven niet zo gezond te leven. In de doelgroep 17 tot 23 jaar zegt 31% dat ze niet zo'n gezonde leefstijl hebben, in de doelgroep 16 jaar en jonger zegt slechts 2% niet zo gezond te leven.

Op welk gebied is de leefstijl van jongeren in Ooststellingwerf het MINST gezond? 'Voldoende nachtrust' zeggen de helft van de jongeren, gevolgd door bewust eten (25%). Weinig jongeren noemen 'roken en matig of niet drinken' (6%) als minst gezond onderdeel van hun leefstijl. Veel jongeren vinden dat ze een gezonde leefstijl hebben omdat ze niet roken en weinig of geen alcoholische drankjes drinken (53%), ook vindt een groot deel dat ze gezond leven omdat ze voldoende sporten en bewegen (33%).

De ouders hebben de grootste invloed op de leefstijl van jongeren, vindt meer dan de helft van de jongeren zelf (56%). Daarnaast zijn vrienden beïnvloeders van de leefstijl van de jongeren (22%). De rol van school en sportclubs op de leefstijl van de jongeren is niet zo groot (11%). Ook zeggen de jongeren dat Social Media, tv, radio etc. niet veel invloed hebben op hoe gezond ze leven!

Hoe lastig vinden jongeren in Ooststellingwerf het over het algemeen om gezond te leven (een gezonde leefstijl te hebben)? Als het gaat om sport en bewegen, vinden ze dat niet zo lastig. Ze geven op de schaal van 1 tot 10 een **7,4** aan het gemak om voldoende te bewegen. Gezond en bewust eten is iets lastiger. Ze geven een **6,6** aan het gemak om gezond en bewust te eten.

Op het gebied van niet roken en matig of niet alcoholische drankjes drinken, vinden de jongeren het over het algemeen iets lastiger om een gezonde leefstijl na te leven. Ze geven een **6,1** aan het gemak om niet te roken en matig of niet te drinken.

Het alle lastigst vinden jongeren in Ooststellingwerf om voldoende nachtrust te krijgen. Ze geven een onvoldoende - een **5,1** - aan het gemak om voldoende te slapen. Hun mobiele telefoon, en de continue stroom van interactie, speelt daarin een grote rol.

Jongerenwerk

De bekendheid van 'Het Jongerenwerk' is niet heel erg groot onder de jongeren in Ooststellingwerf, slechts 7% van de jongeren weten waar we het over hebben, een grotere groep (43%) heeft er wel eens van gehoord en de helft zegt dat ze 'Het Jongerenwerk' niet kennen. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat ze bepaalde activiteiten van het jongerenwerk (zoals JOP, de bus en Joppop) niet kennen. Vaak weten ze niet dat dat met Jongerenwerk te maken heeft.

Als we uitleggen wat Het Jongerenwerk allemaal is, denkt ongeveer tweederde van alle jongeren in Ooststellingwerf dat dat voor hen bedoeld is, eenderde denkt dat dat niet voor hen is maar voor probleemjongeren of anderen die elkaar ergens willen ontmoeten.

De belangrijkste activiteiten die jongeren van het Jongerenwerk kennen zijn: tafelvoetbal/tafeltennis etc. (61%), feestjes (57%), films (50%), mogelijkheid tot gamen (46%) en optredens van bandjes (46%). Verder noemen ze excursies, gezellige avonden, cursussen en toernooitjes. Iets meer dan eenderde van de jongeren (39%) in Ooststellingwerf heeft wel eens een activiteit van jongerenwerk bezocht. De jongeren van 16 jaar en jonger geven iets vaker aan dat ze wel eens een activiteit hebben bezocht (43%). Ook vmbo-ers zeggen vaker dat ze een activiteit bezoeken dan havo/vwo-ers (respectievelijk 50% vmbo-ers en 35% havo/vwo-ers). Als jongeren zelf niet naar het jongerenwerk gaan (61%) kennen ze vaak ook geen vrienden of klasgenoten die daar wel heen gaan.

De meeste jongeren vinden dat er niet genoeg activiteiten in Ooststellingwerf georganiseerd worden (79%). Er is niet genoeg te doen, zeggen ze. Uit de chat blijkt dat jongeren regelmatig niet op de hoogte zijn van wat er allemaal georganiseerd wordt bij hen in de plaats of in de gemeente. Op de vraag wat ze leuk zouden vinden, zodat ze misschien wel eens naar zo'n activiteit gaan, noemen ze allerlei dingen die er al zijn: feestjes, spelletjesavonden, excursies, sportwedstrijdjes, workshops, films en optredens van bandjes.

Niemand vindt dat de informatie over activiteiten echt goed te vinden is. Bijna eenderde van de jongeren vindt deze informatie redelijk goed vindbaar (29%). De meeste jongeren vinden info over wat er aan activiteiten is niet zo goed (39%) tot helemaal niet (32%) vindbaar. De belangrijkste bron van informatie over activiteiten die georganiseerd worden is de mond tot mond reclame (50%), jongeren die er onderling over spreken. Andere belangrijke bronnen waar jongeren informatie over wat er toen doen is vinden is Social Media (46%) en posters en flyers (32%). Het internet, zoals specifieke websites of Googlen, is nauwelijks een bron van informatie over activiteiten in de buurt.

Tweederde van de jongeren in Ooststellingwerf geeft aan dat ze zich wel eens vervelen, 21% van hen verveelt zich regelmatig en 46% verveelt zich soms. Activiteiten blijven dus belangrijk voor jongeren. Grappig is dat als jongeren activiteiten noemen die ze in hun vrije tijd doen, dit allemaal activiteiten zijn die bij het Jongerenwerk aangeboden worden, met name: gamen, chillen, sporten en een beetje lezen. Het gaat dus meer om de bekendheid en het imago van de activiteiten van Jongerenwerk dan andere dingen die georganiseerd zouden moeten worden.